

ПРОБЛЕМНІ ПОЛЯ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ АНТРОПОЛОГІЧНОЇ ТЕМАТИКИ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

Наукові тексти антропологічної тематики є доволі репрезентативними для аналітичного осмислення як лінгвістами, так і перекладознавцями, і літературознавцями. Як і будь-який текст наукової тематики він має типові ознаки як-от: інформативність, логічність, точність та ін. Текст антропологічної тематики генетично споріднений із текстом культурологічної тематики, а отже його жанрова характеристика розширюється до науково-популярного тексту. Оскільки текст антропологічної тематики розповідає читачеві про людину, її побут, звички та традиції, зрозуміло і природньо, що цей текст є культурно-маркованим текстом, а отже містить культурно-марковану лексику (реалії).

Для того, щоб продемонструвати проблемні поля перекладу ми обрали англomовний текст відомої британської антропологині Кейт Фокс (Fox K. «Watching the English») [1] та її україномовний переклад – «Спостерігаючи за англійцями» [2]. Вже сам контент таких текстів містить доволі складний для розуміння та перекладу матеріал, оскільки перекладач має не тільки досконало знати обидві мови, але й бути дуже уважним при відтворенні культурного контексту та передачі певних культурних кодів.

Першим проблемним полем є переклад реалій. Так, при перекладі виразу *fish and chips* перекладачка М. Госьовська віддає перевагу стратегії форенізації – «риба та картопля *fpi*». Поняття «картопля *fpi*» знайоме нашому українському читачеві, але в британському варіанті мови *chips* – це не чіпси, а смажена картопля. Тож тут варто було б дати посилання в англomовному тексті, а внизу сторінки – надати пояснення цієї реалії. Також до складних варіантів перекладу є такі лексеми як *junk food*, *foodiness*, *foodie-talk*, *gastro-porn*, *comfort food* та ін.

Другим проблемним полем є переклад термінів антропологічної тематики. Наведемо приклади декілька з них: *faith healing* (цілення віри), *funeral rites* (поховальні обряди), *kin-groups* (родинні групи), *luck superstition* (забобони), *population policy* (демографічна політика), *age-grading* (розподіл по віковим групам). Ця термінологія потребує і знання мови, і знання контексту у перекладача та вимагає занурення в антропологічні студії і навіть іноді консультування із фахівцями з цієї галузі щодо правильності перекладу того чи іншого терміну.

Третім проблемним полем є переклад складних граматичних конструкцій. Інформативність текстів антропологічної тематики, спрямованість таких текстів на повідомлення особливого характеру, не можуть не вплинути на структуру їхніх речень. Це проявляється у неозначено-особових та безособових реченнях, а також в розповідних реченнях, побудованих з використанням дієслова та його іменних форм в активному чи пасивному стані, а також інфінітивних, герундіальних чи частиципальних конструкцій.

До труднощів перекладу належить і переклад пасивного стану, і переклад безособових конструкцій (інфінітив, герундій та дієприкметник), і переклад модальних дієслів. В цьому випадку перекладач має справу із науковим текстом, який рясніє такими конструкціями та не тільки передавати граматичну специфіку, але й не втратити смисл тексту.

Таким чином, перекладач має не тільки добре знати унормовану мову оригіналу, але й бути фахівцем з лінгвокультурології, історії та сучасного життя певної нації. Справа ускладнюється тим, що в тексті оригіналу реалія часто сприймається як щось звичне, органічне, рідне для тих читачів, яким текст призначений. Звідси – дилема: або обрати стратегію «доместикації» або стратегію «форенізації»: це протиріччя може здолати лише досвідчений перекладач, що добре знає побут і історію, відчуває зображувальні можливості вписаного у текст слова.

Література

1. Fox K. Watching the English. London : Hodder & Stoughton, 2004. 454 p.
2. Фокс К. Спостерігаючи за англійцями / пер. М. Госовської. Львів : Видавництво Старого Лева, 2018. 608 с.